

Список використаних джерел

1. Буркальцева Д.Д. Алгоритм внедрения программы “цифровая экономика”. Инновационные кластеры в цифровой экономике: теория и практика: труды научно-практической конференции с международным участием 17–22 мая 2017 года. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2017. – 592 с. URL: <http://inecprom.spbstu.ru/files/inprom-2017/inprom-2017.pdf>. – С. 141–147
2. Державна служба статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.02.2019).
3. Кубраков А. ІТ-потенціал України та інвестиції: скільки потрібно і скільки можна. URL : www.mind.ua
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: документ 67-2018-р., чинний, поточна редакція: прийняття від 17 січня 2018 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
5. У Києві обговорили інтеграцію України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ukiyevi-obgovorili-integraciyu-ukrayini-do-yedinogo-cifrovogo-rinku-yevropejskogo-soyuzu>
6. Цифрова адженда України – 2020 (“Цифровий порядок денний” – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти “цифровізації” України до 2020 року. HITECH office. – грудень 2016. – 90 с. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
7. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw-Hill, 1995. 342 p.

Бережна Л.В.

к.е.н., доцент

*Черкаський державний технологічний університет,
м. Черкаси*

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОДОЛАННІ ПРОБЛЕМ ДОСТУПНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Упродовж останніх десятиліть центральні банки країн, міжнародні організації та інші регулятори фінансового ринку акцентують свою увагу на необхідності та важливості для сучасного

світу фінансової інклюзії, як одного з головних чинників економічного зростання та важливого фактору соціальної рівності.

За підрахунками Світового банку, у 2011 році серед дорослого населення України 41% мали принаймні один банківський рахунок [1]. За шість років, тобто у 2017, цей показник зріс та становив уже 63% (рис. 1).

Рисунок 1. Частка дорослого населення, яке має принаймні один банківський рахунок, %

Таким чином, з одного боку, показник України на рівні середнього у світовому масштабі, проте нижчий, ніж серед країн Європи. З іншого боку, 37% (більше третини) дорослого населення не мають жодного відкритого рахунку.

До основних причин, які притаманні й іншим країнам, і які не дозволяють активно розвивати ринок фінансових послуг в Україні, можна віднести неможливість скористатись послугою через її фізичну недоступність для мешканців певних територій. Так, зокрема одним із показників, які характеризують рівень доступу до рахунків клієнтів є відношення кількості терміналів до чисельності населення, яке проживає в регіоні. За даними [2] видно що, лідером щодо насиченості торгової мережі POS-терміналами (ПТ) та забезпечення банківськими терміналами самообслуговування (БТС) є м. Київ. У столиці України кількість платіжних терміналів на 01.01.2018 р. становить 19,77 шт./тисячу населення, а БТС – 2,38 шт./тисячу населення. Друге місце за обома параметрами посідає Дніпропетровська область із показниками 10,39 та 1,67 шт./тисячу населення відповідно. Останні два місця в рейтингу регіонів за показниками інфраструктури безготівкових розрахунків припадають на Донецьку та Луганську області. Необхідно відмітити, що при середньому

значенні насиченості торгової мережі POS-терміналами по Україні в 7,27 (у Польщі – 12,5, а у Великобританії – понад 50), такий показник по цим двом регіонам складає лише 2,92 і 1,64 шт./тисячу населення відповідно. У той же час кількість БТС складає 0,44 в Донецькій та 0,27 шт./тисячу населення в Луганській областях, при середньому значенні по Україні 1,07. Водночас, слід зазначити, що розподілена така інфраструктура не рівномірно, адже найбільше її скупчення спостерігається в головних містах регіонів, а в сільській місцевості може бути відсутня взагалі.

Основна причина такої нерівномірності економічна: будувати інфраструктуру для надання традиційних банківських послуг дорого. Тому банки фокусуються на місцях зосередження найактивнішого та найбільш платоспроможного попиту, оцінюючи окупність своїх інвестицій.

Проте, для розвитку фінансової інклюзії, банківським установам необхідно пам'ятати, що значна частина регіонів України мають в структурі постійного дорослого населення значну частку тих, хто проживає саме в селах. Необхідно відмітити, що середні показники по Україні міського дорослого населення складає 57,1%, в той час як сільського – 24,88% від усього постійного населення. Утім, це не означає, що мешканці менш населених чи менш економічно активних зон не потребують доступу до фінансових послуг. Він може бути забезпечений як безпосереднім доступом до відділення фінансової установи, так із використанням можливостей дистанційного отримання фінансових послуг за допомогою комп'ютера або мобільного телефону. Отже, це дає серйозне підґрунтя для розвитку нових фінансових технологій (FinTech).

Цифрові технології та великі дані, зокрема, є ключовими для подолання інших бар'єрів для фінансової інклюзії, а саме високих витрат на фінансові послуги й відсутність у потенційних користувачів документації та кредитної історії.

Потрібно зазначити, що найбільш ефективними у скороченні витрат виявилися фінансові послуги на базі Інтернету та смартфонів. Так, наприклад, використання технологій M-Pesa в Кенії, Alipay в Китаї, PayTM в Індії тощо, забезпечило глибоке прони-

кнення фінансових послуг до різних верст населення за рахунок: 1) цифрова технологія пропонує найдешевший канал доставки фінансових послуг; 2) цифрові мережі розширюють коло користувачів, створюючи позитивні мережеві ефекти; 3) масове використання смартфонів дозволяє постачальникам фінансових послуг охопити величезну кількість потенційних клієнтів [3].

Таким чином, платформи цифрових фінансових послуг можуть бути розширені практично до нульових граничних витрат, забезпечуючи при цьому транскордонні грошові перекази.

У той же час, досягнення в галузі формування, збору та обробки даних можуть подолати проблеми, пов'язані з відсутністю документації або кредитної історії споживачів фінансових послуг. Дійсно, великі технології (великі технологічні фірми) вже обробляють дані, зібрані через їхні цифрові платформи, щоб запропонувати позичальникам кредит, який банки вважають занадто ризикованим. Прикладом є MYbank компанії Ant Financial, який нещодавно об'єднався з традиційним банком, щоб краще обслуговувати дрібних фермерів. MYbank надає фермерам у сільських районах QR-коди, які клієнти сканують, щоб сплатити фермерам через Alipay. Потім банк використовує дані про транзакції для оцінки та надання кредиту фермерам, які, можуть не мати документації про відповідне забезпечення для доступу до звичайного банківського кредиту. По суті, новостворені дані слугують «заставою». Це являє собою суттєвий прогрес у фінансовому включенні [3].

Напрацювання в програмах ідентифікації на основі біометричних даних також допомагають зруйнувати бар'єр документації. З такими досягненнями особи можуть використовувати свої відбитки пальців або сканування сітківки ока для отримання посвідчення особи. У цьому плані, наприклад, програма Aadhaar в Індії є серйозною розробкою, та дає значні переваги. Адже через платіжну систему з підтримкою Aadhaar або AePS, люди в сільській місцевості з невеликим відділенням банку можуть відкривати депозити, знімати кошти та здійснювати перекази. В основному, ця система дозволяє банківським службовцям відвідувати сільські райони з мікро-банкоматом, який може перевірити особистість клієнтів у цифровій формі та керувати їхніми раху-

нками.

Висновки. Фінансова інклюзія – це основа для зростання добробуту громадян. Водночас, для фінансового включення, необхідні фінансова інтеграція, інновації та технології, які мають ефективно керуватися та підтримуватися через створення належної інфраструктури у формі платіжних систем, правил, положень і стандартів.

Список використаних джерел

1. Вітальне слово Голови НБУ Я. Смоля на Finclusion UA: Форум з фінансової інклюзії. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article.jsessionid=D4037130530F6AACBDDDB984DDD8BF725?art_id=71600439&showTitle=true
2. Ринок платіжних карток в Україні. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219
3. Central banking and innovation: partners in the quest for financial inclusion. URL: <https://www.bis.org/speeches/sp190425.pdf>

Бутмерчук Д. Ю.

Чалюк Ю. О.

к. е. н., доцент

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

ІМПЕРАТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Процес цифровізація призвів до зміни парадигми розвитку та до розгортання й офіційного визнання четвертої промислової революції, основою якої є цифрові технології. Нормативне забезпечення цифровізації соціальної сфери України представлено Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, затвердженою Розпорядженням Кабінету міністрів України № 67-р від 17 січня 2018 р. [1]. Основними напрямками цифровізації соціально-економічного розвитку країни є здійснення наступних першочергових заходів.

По-перше, у сфері боротьби з бідністю. Необхідно, щоб усі громадяни України без обмежень та труднощів технічного, організаційного та фінансового характеру (зокрема соціально незахищені